

Duhovna dimenzija rasta u vjeri na putu zvanja

»Zablude našeg vremena potječu od kršćanstva lišenog nadnaravnog«.

Simone Weil, *Težina i milost*, 152.

Govorimo i promišljamo o ovoj temi u »Godini vjere« stoga je dobro započeti s odgovorom na pitanje zašto je na nivou Univerzalne Crkve papa Benedikt XVI. proglasio »Godinu vjere«? Nakon toga, u središtu našega promišljanja je vjera kao dimenzija čovjekova života. Pri tome je naglasak stavljen na originalnost kršćanske vjere. Naime, živimo u postmodernom vremenu, koje obilježava ne samo agnostike ili ateiste, skeptike ili materijaliste, već i same kršćane vjernike, laike i klerike, redovnike i osobe posvećenog života. Stoga je razumljivo da će mnogi teolozi u nastojanju da svojim promišljanjima dadnu svoj doprinos u ovoj *Godini vjere* istaknuti da danas u prvom redu navjestitelji moraju biti evangelizirani.¹ Ne tiče li se to onda i nas, animatora za duhovna zvanja.

Ne radi se o ovoj ili onoj reformi kako života tako i poslanja kršćanina. Raspravljati o tome značilo bi bavljenje sobom koje služi tome da se ne moraš suočiti s pravim problemom, piše W. Kasper. Radi se o evanđelju Boga koji se pojavio u Isusu Kristu za naš spas i spas cijeloga svijeta. Radi se o tom da iznova nadahnuti i potaknuti od Boga govorimo o Isusu Kristu tako da ljudi u svom srcu i u svom životu budu dirnuti i pogođeni, da se svijet preobrazi, a Crkva ponovno bude domovina za mnoge koji pitaju i traže.² Radi se o tome, »da vjeru ponovno otvorimo u današnjici za sutrašnjicu i da ona s obnovom kršćanskog života bude kvasac za obnovu Europe i svijeta. Nova evangelizacija kršćanski je, dakle, odgovor na tu novu situaciju«³. Ovoj problematici i prenošenju kršćanske vjere bila je posvećena i Biskupska sinoda koja je održana u Rimu u listopadu 2012. Nije li to i zadaća ovoga našega zajedničkog susreta i promišljanja.

U tom kontekstu, kao animatori za duhovna zvanja, pozvani smo uvijek iznova na rast u vjeri kako bi doprinijeli ostarenju poslanja Crkve koja ima zadaću da u svijetu nastavlja i ostvaruje poslanje s kojim je Isus – kao naravni Sin Božji – poslan od Oca (usp. Iv 20, 21). U kršćanskoj povijesti spasenja zvanje i poslanje nerazdvojivi su. Upoznati i prihvatiti biti dionikom Isusova poslanje jedini je put ostvarenja osobnog i zajedničkog poslanja.

Jedna stvar je uvijek provjerljiva kroz dvije tisuće godina kršćanstva, piše R. Fisichella: »stalni oprez koji je kršćanska zajednica imala prema vremenu u kojem je živjela i prema kulturnom kontekstu u koji je ulazila. Čitanje tekstova apologeta, crkvenih otaca, raznih učitelja i svetaca koji su dolazili jedni za drugim tijekom ovih dviju tisuća godina vrlo lako bi pokazalo oprez prema okolnom svijetu i želju za ulaskom u taj svijet kako bi ga se shvatilo i usmjerilo prema istini evanđelja. Na temelju tog opreza postojalo je uvjerenje da *nikakav oblik evangelizacije ne bi bio moguć, da **Božja Riječ nije ušla u život osobâ, u njihov način razmišljanja i djelovanja kako bi ih pozvala na obraćenje.*** [...] I u naše vrijeme nije drukčije; možemo upotrijebiti drukčiji izraz, ali bit ostaje ista. Pozvani smo **naviještati evanđelje na plodonosan način.** To prvenstveno zahtijeva odnos prema Božjoj riječi koja, onima koji je slušaju, omogućuje da utvrde ne samo naše *poznavanje evanđelja*, nego nadasve našu

¹ Usp. EZIO FALAVEGNA – DARIO VIVIAN (ur.), *La trasmissione della fede oggi. Iniziare alla vita cristiana, dono e compito*, Messaggero Padova, Padova, 2011.; ENZO BIANCHI, *Nuvi stili di evangelizzazione*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano), 2012.

² Usp. EZIO FALAVEGNA, *La parola di Dio. Contenuto e forma della trasmissione della fede*, u: EZIO FALAVEGNA – DARIO VIVIAN (ur.), *La trasmissione della fede oggi. Iniziare alla vita cristiana, dono e compito*, Messaggero Padova, Padova, 2011., 37-59.

³ Walter KASPER, *Nova evangelizacija – pastoralni, teološki i duhovni izazov*, u: *Služba Božja* 52 (2012.) 1, 88.

vjerodostojnost koja je vidljiva u dosljednom *svjedočanstvu života*. U svakom slučaju, iz tog procesa nije isključena trajna pažnja prema načinu života i razmišljanja našega suvremenika, jednom riječju, prema kulturi našega vremena«⁴.

1. »Godina vjere« i horizontalna vizija čovjeka i religioznosti

U postsinodskoj pobudnici *Ecclesia in Europa - Crkva u Europi* papa Ivan Pavao II. ističe da »posvuda postoji potreba za novim navještajem također onima koji su već kršeni. Mnogi kršteni žive kao da Krist ne postoji: ponavljaju se geste i znakovi vjere, osobito u bogoslužnim činima, ali s njima ne ide ukorak stvarno prihvaćanje vjere i vjerno prijanjanje uz Isusovu osobu. Veliku vjersku sigurnost kod mnogih je zamijenio neodređeni vjerski osjećaj lišen stvarne zauzetosti. Šire se različiti oblici agnosticizma i praktičnog ateizma, koji još više produbljuju jaz između vjere i života. Na neke je djelovao duh imanentističkog humanizma, koji je doveo do slabljenja vjere i često, nažalost, do njezina potpunog uništenja. Susreće se vrsta sekularističkog tumačenja kršćanske vjere, koje ju nagriža i uz koje je vezana duboka kriza savjesti i kršćanskog ćudoređa. Velike vrijednosti, koje su uvelike nadahnjivale europsku kulturu, odijeljenje su od evanđelja, izgubivši tako svoju najdublju dušu i utirući put brojnim zastranjenima«⁵.

Dakle, u zemljama ili krajevima gdje je vjera naviještena i gdje je Crkva već ukorijenjena, postoji nova situacija koja je različita od prijašnje i zahtjeva različito djelovanje: ono »nove evangelizacije«, nove u svom »žaru, metodama i izričaju«⁶, piše papa Ivan Pavao II. Tema nove evangelizacije sve se više razvija. Papa Benedikt XVI. ustanovio je i novi Dikasterij sa zadaćom promicanja nove evangelizacije, osobito u onim krajevima gdje je »Evanđelje već dosta vremena ukorijenjeno i gdje već postoji prava kršćanska tradicija, ali gdje je posljednjih stoljeća – na različite načine i različitim dinamizmom – proces sekularizacije proizveo veliku krizu osjećaja kršćanske vjere i pripadnosti Crkvi«⁷.

Apostolskim pismom *Porta fidei*⁸ od 11. listopada 2011., papa Benedikt XVI. proglasio je *Godinu vjere*. Ona je započela 11. Listopada 2012., na pedesetu obljetnicu otvaranja Drugog vatikanskog koncila, a završit će 24. Studenog 2013., na svetkovinu Gospodina našega Isusa Krista, Kralja svega stvorenja. O značenju te godine pročelnik Kongregacija za nauk vjere William kardinal Levada u *Nota s pastoralnim smjernicama za Godinu vjere* piše: »Ta će godina biti prava prilika vjernicima da dublje shvate kako je temelj kršćanske vjere 'susret s događajem, s Osobom, koja životu daje novi obzor i zajedno s time konačni pravac'⁹. Vjeru, utemeljenu na susretu s Isusom Kristom uskrslim, moće će se ponovno otkriti u cjelini i svem njezinu sjaju«. »I u našim danima vjera je dar koji treba iznova otkriti, njegovati i svjedočiti«, da Gospodin »udijeli svakom od nas da živimo ljepotu i radost svoje pripadnosti Kristu«¹⁰.

⁴ RINO FISICHELLA, Svećenik nove evangelizacije, 528-529.; Vidi i ROBERTO TOMMASI, Crisi della trasmissione e risorse simboliche del campo pratico, u: EZIO FALAVEGNA – DARIO VIVIAN (ur.), *La trasmissione della fede oggi. Iniziare alla vita cristiana, dono e compito*, Messaggero Padova, Padova, 2011., 11-35.

⁵ IVAN PAVAO II., *Ecclesia in Europa. Crkva u Europi. Apostolska postsinodska pobudnica biskupima, prezbiterima i đakonima, posvećenim muškarcima i ženama te svim vjernicima laicima o Isusu Kristu koji živi u svojoj Crkvi – izvoru nade za Europu* (28. VI. 2003.), Zagreb, 2003., br. 47.

⁶ IVAN PAVAO II., *Govor na XIX. Skupštini CELAM-a*, Port-au-Prince, 9. Ožujka 1983., br. 3.

⁷ BENEDIKT XVI., Molitva Večernje u čast svetih apostola Petra i Pavla, 28. lipnja 2010. Citirano prema Rino FISICHELLA, Teologija i nova evangelizacija, u: *Spectrum*, 14.

⁸ BENEDIKTA XVI., *Porta fidei – Vrata vjere*, Dokumenti 160, Zagreb, 2012.

⁹ BENEDIKT XVI., Enciklika *Deus caritas est. Bog je ljubav*, Zagreb, 2006., br. 1.

¹⁰ BENEDIKT XVI., Homilija na blagdan Krštenja Gospodinova (10. Siječnja 2010.). Citirano prema BENEDIKTA XVI., *Porta fidei – Vrata vjere*, 28. Vidi također BENEDETTO XVI., *La Gioia della Fede*, Editrice Vaticana, Città di Vaticano, 2012.

Uzrok toj novoj situaciji koja obilježava naše doba papa Ivan Pavao II. vidi prije svega u činjenici da suvremeno europsko društvo pati od »horizontalizma« i da ga treba otvoriti transcendentnom, probuditi u njemu otvorenosti za »nedokučivo« da bi odatle ispravno mogao živjeti i djelovati na području dokučivog.¹¹ U svojoj enciklici *Redemptor hominis – Otkupitelj čovjeka* papa Ivan Pavao II., ističe da mnogi pokazatelji tijekom povijesti a i danas svjedoče o prisutnosti pokušaja stvaranja koncepcija čovjeka koji nastoje prvotno iskustvo čovjeka u čežnji za apsolutnim nadomjestiti iluzijom kako je čovjek samodostatan, tj. kako se može u potpunosti ostvariti vlastitim silama. Na takvim su se koncepcijama izgradili mnogi politički, društveni i gospodarski sustavi u kojima se taj isti čovjek doveo u situaciju egzistencijalnoga straha i mogućega samouništenja.¹²

U suvremenom mentalitetu proširila se horizontalna vizija čovjeka i njegove religioznosti, antropologija koja se smješta i iscrpljuje unutar granica ovoga svijeta. Za mnoge osobe istina o čovjeku nalazi se isključivo u terminima znanstvene racionalnosti i ekonomije, kao plod kozmičke i biološke evolucije, ili kao rezultat vlastitoga rada. Sekularizirana antropologija, koja čovjeka shvaća isključivo kao unutarsvjetsku, povijesnu stvarnost, velik je izazov za rast u vjeri. Današnji kršćanin tek povremeno i površno promišlja pitanja transcencije, vječnoga života, smrti i životnoga smisla. Pa i onda kada promišlja to je religioznost koja na tragu neoromantičkog duha iracionalno suprotstavlja racionalnom, intuitivno logičnom, a svijet ideologija napušta u korist svijeta emocija i iskustava koje traže neposredno zadovoljenje. Tako su osjećaji došli na mjesto razuma, instinkt na mjesto intelekta, intuicija na mjesto refleksije, zapravo emotivnost dobiva prednost nad racionalnošću.¹³

U takvom ozračju **rast u vjeri** se u svojim temeljnim odrednicama otkriva kao radikalni subjektivni, nutarnji stav koji se ne prevodi u jedan odlučan životni stav, način razumijevanja i djelovanja, u ono što je tipično kršćansko, u **nasljedovanje Isusa Krista**. Često se otkriva kao terapeutsko djelovanje koje je u funkciji maksimalizacije čovjekovih mogućnosti i sposobnosti s ciljem što boljeg funkcioniranja u današnjem društvu.¹⁴ Pojmovi kao što su spasenje, otkupljenje, oprostjenje grijeha, pa i Bog, u takvom konceptu vjere nemaju gotovo nikakvu ulogu, ili se teško mogu prepoznati onako kako ih vidi kršćanski govor o vjeri. Zamijenjeni su drugim i drukčijim pojmovima koji određuju smisao vjere, kao što su sreća, nada u bolju ovosvjetsku budućnost pa i duhovnost ali lišeni bilo kakva odnosa s kršćanskom matricom. Zapravo su viđeni kao nadilaženje kršćanskog.

Naime, premda s kršćanstvom dijele temeljno uvjerenje da je čovjek po naravi religiozno biće, otvoreno transcendentnom, biće koje beskrajno osjeća kao svoju potrebu, ali istovremeno i kao nemogućnost, od kršćanskog poimanja vjerovanja dijeli ih nekoliko činjenica. Prije svega to da kršćansko vjerovanje, premda u središte stavlja osobu koja je svrha samoj sebi i koja se opire svakom pokušaju totalizacije i svodenja na razinu stvari i objekata te ju smatra autonomnom, samostalnim ishodištem intencionalnosti i slobode, ipak **središnjost osobe** ne **veže** na fenomenologiju nutrine nego **uz spasenjsko Božje djelovanje** i uz govor o utjelovljenju Isusa Krista. Subjekt je u svojoj originalnosti i svojoj nesvodljivosti na objekt po odnosu s Bogom kojega je slika. Dakle, **u središtu ljudske subjektivnosti je dar »drugoga«** kojim se ne može manipulirati i svesti ga na objekt, a koji svoje pravo lice pokazuje u Isusu Kristu.

¹¹ IVAN PAVAO II., *Ecclesia in Europa. Crkva u Europi*, br. 34.

¹² Usp. IVAN PAVAO II., *Redemptor hominis – Otkupitelj čovjeka* (4. III. 1979.), Zagreb, 1997., br. 15.

¹³ Usp., ŽELJKO TANJIĆ, Učiti vjerovati u Isusa Krista. Vjera kao ishodište i cilj nove evangelizacije, u: *Bogoslovska smotra* 81 (2011.) 3, 559-574, ovdje 561-564.

¹⁴ Usp. GAŠPAR VERONIKA NELA, Odnos zdravlja i religije u postmodernoj, u: A. Golubović – I. Tičac (ur.), *Vječno u vremenu*. Zbornik, u čast mons. Prof. Dr. Sc. Ivanu Devčiću u povodu 60. Obljetnice života, 30 obljetnice profesorskog rada i 10. Biskupstva, Kršćanska sadašnjost – Teologija u Rijeci, Zagreb 2010., 165-181.

Najveća pažljiva i svjesna analiza u govoru o vjere u novoj situaciji kreće oko teme duboke kulturalne promjene u kojoj živimo kako bismo izbjegli rizik neshvaćanja kategorijâ s kojima komuniciramo zavaravajući se da je govor vjere shvaćen i prihvaćen u istoj mjeri kao prije, što nije točno. Ono čemu smo svjedoci epohalna je promjena koja polazi od preobrazbe paradigmatičkih pojmova na kojima je stoljećima bila izgrađena jedna čitava civilizacija. Naime, u našem promišljanju o rastu u vjeri, R. Fisichella ističe da bismo danas trebali razmisliti i o postupnoj promjeni nekih pojmova poput ovih: priroda, čovjek, pravo, pravednost, istina, ljepota, dobrota, zakon, vjera, itd.. Iz tog procesa nije isključen i, za nas nedodirljivi, pojam Bog. U suvremenom kontekstu kakav je naš, često obilježenom zbrkanom usporedbom religijâ u kojima se ponekad pretpostavlja neizbježni sinkretizam, što će se misliti pod riječju »bog« u skoroj budućnosti?, pitanje je koje trenutno ostaje bez jasnog odgovora, zaključuje Rino Fisichella, predsjednik Papinskog vijeća za promicanje nove evangelizacije.¹⁵

Zadaća poslanja Crkve ostaje **nepromijenjena** u svakom razdoblju ljudske povijesti i kulture ali joj način posredovanja treba biti **prilagođen** zahtjevima našeg vremena kako bi današnjem čovjeku pomogla da ostane otvoren i za nedokučivo te da odatle ispravno mogne djelovati na području dokučivoga.¹⁶ Svaki je početak težak, novi početak također. Potrebna je perspektiva budućnosti. Da krenemo naprijed, moramo natrag k izvorima, ističe W. Kasper. »Skok naprijed nije neka vožnja s neizvjesnim ciljem. Ne radi se o tome da idemo za bilo kakvom utopijom. Radi se o povratku izvorima, ponovnom svjesnom povratku na početak, na evanđelje. Ili kako je papa Ivan Pavao II. u jubilarnoj 2000. kao program za treće tisućljeće rekao: Radi se o 'ripartire da Cristo'¹⁷, o novom početku polazeći od Krista... **Krenuti nanovo od Krista** znači da ta nova evangelizacija nije u prvom redu pitanje o novim metodama, naprimjer pitanje o uključivanju novih medija i tehnika, ili primjena novih socioloških, psiholoških i pedagoških uvida. Naravno to sve može pomoći, koristi i biti potrebno. Međutim metoda znači na grčkom 'met-hodos', put k cilju. Znači *mora se najprije poznavati cilj, pa se tek onda može odrediti pravi put*¹⁸.

Mi polazimo od vjerskog uvjerenja da je pitanje o Bogu upisano svakom čovjeku u srce (usp. Rim 2,14 ss) i da se ono može iskazati kao svjetlo svijeta i života i svima koji su dobre volje pokazati izalaz iz ove zapletene situacije suvremenog svijeta. Unatoč epohalnim promjenama koje živimo »čovjek trećeg tisućljeća čezne za autentičnim i ispunjenim životom, ima potrebu za istinom, dubokom slobodom, besplatnom ljubavlju. Također i u pustinji sekulariziranoga svijeta čovjekova duša žeda za Bogom, za Bogom živim«¹⁹.

2. Rast u vjeri – temeljna dimenzija čovjekova života

¹⁵ Usp. RINO FISICHELLA, Svećenik nove evangelizacije, u: *Bogoslovska smotra* 81 (2011.) 3, 525-536., ovdje 529.

¹⁶ Usp. NELA GAŠPAR, Čovjek postmoderne – tragalac za svetim, u: E. Hoško (ur.), *O čovjeku i Bogu*. Zbornik Marijana Jurčevića, Rijeka, 2005., 37-54.

¹⁷ IVAN PAVAO II., *Ponovno krenuti od Krista*, Zagreb, 2000., Usp. BRUNO MAGGIONI, *Nuova evangelizzazione. Forza e bellezza della Parola*, Messaggero Padova, Padova, 2012.

¹⁸ Walter KASPER, Nova evangelizacija – pastoralni, teološki i duhovni izazov, u: *Služba Božja* 52 (2012) 1, 80-93., ovdje 85-86.

¹⁹ BENEDIKT XVI., Homilija 28. Lipnja 2010.; Usp. PAOLO SELVADAGI, Bisogno di fede oggi, u: MAURO COZZOLI (ed.), *Pensare professare vivere la fede. Nel solco dell'esortazione apostolica 'Porta fidei'*, Lateran University Press, Roma, Città del Vaticano, 2012., 33-51; FRANCESCO COSENTINO, Alla prova dell'umano. Fede cristiana e ricerca di senso, u: MAURO COZZOLI (ed.), *Pensare professare vivere la fede. Nel solco dell'esortazione apostolica 'Porta fidei'*, Lateran University Press, Roma, Città del Vaticano, 2012., 53-75.

Govoriti o vjeri znači govoriti o neizbježnoj dimenziji čovjekova života. Ima li koga koji nikad nije iskusio to da se povjeri, da se pouzda u nekoga, da povjeri vlastiti života, da neke stvari drži istinitim?

Izraz „vjerujem“ pripada u svakidašnji jezik svakog muškarca i svake žene, pa i onda kada se izostavi religiozni sadržaj općenito, kao i onaj koji je u užem smislu kršćanski. Riječima „vjerujem ti“ iskazujemo naš način postavljanja pred neku određenu osobu: držimo je dostojnom povjerenja, uvjereni da nam govori istinu. Istom riječju „vjerujem“ zauzimamo stajalište prema nekoj osobi, kao prema nekoj stvarnosti ili nekoj činjenici, te tako zalažemo naš život, štoviše, nas same. Pomoću glagola „vjerovati“, koji se odnosi na ideje ili na riječi, proglašavamo da je sadržaj tih ideja ili tih riječi za nas istinit jer odgovara stvarnosti. Rabi li se kao imenica, riječ „vjerujem“ je sinonim za ideal, za uvjerenje, za niz zajedničkih načela i ideja.

Gledana već iz čisto ljudskog motrišta, „vjera“ je čin kojim pojedinac prihvaća i priznaje kao istinitu i odgovarajući stvarnosti riječi koju je izrekla neka druga osoba. Priznaje ju kao istinitu jer se pojedinac pouzda u nju držeći je vjerodostojnom i prihvaćajući njezin autoritet. Tako kada kažemo „vjerujem“ **izražavamo dvostruku i jedinstvenu upućenost: na osobu i na istinu** te, još preciznije, na istinu s obzirom na osobu koja, za sve ili barem za nas, uživa osobite odlike vjerodostojnost.

„Vjerovati“ je nešto različito i ljepše i veće od „gledati“ i „znati“ jer u činu vjerovanja ima puno ljubavi. **Vjera je nešto što pripada ljudskoj naravi** te se upravo te „naravne“ oznake vjere prikazuju, uz jedan novi i originalan sadržaj, kada govorimo o „kršćanskoj vjeri“, o istoj onoj kršćanskoj vjeri koja je ispovijedan u „Simbolu“, koji započinjemo riječju „Vjerujem“:

Kao i svaka druga religiozna vjera, i **kršćanska je vjera vjera u Boga**. No ona nije vjera u nekoga općenitoga Boga. Još manje se svodi – kao što se, međutim, događa u nekim danas proširenim kulturalnim i religioznim strujanjima – na traganje za nekim božanskim elementom bez lica, razasutim u svemiru kao neka bezimena energija koja prožima sve stvari i koju se može zahvatiti posebnim tehnikama ili duhovnim intuicijama.

Kršćanska je vjera, doduše, vjera u Boga, **ali u onog Boga koji ima jasno lice Oca Isusa Krista**. To je lice Boga koji je govorio, koji se objavio, koji je ušao u dijalog, u dijalog ljubavi, s čovjekom. Kršćanska je vjera, u tom smislu, razgovor, međusobni dijalog.

U Novome zavjetu²⁰ glagol vjerovati (grčki *pisteuo*) i imenica vjera (*pistis*) označavaju svu posebnost **ljudskog odnosa s Bogom** a on je utemeljen na svemu onomu što je »u« i »po« Isusu Kristu učinjeno za spasenje ljudi i što kršćanski navještaj pronosi svijetom (kerigma). Stoga vjerovati znači prije svega prihvatiti svjedočanstvo o Isusu, raspetom i uskrsnom. **U središtu vjere stoji, dakle, osoba i događaj Isusa Krista** koji je po navještaju prisutan u zajednici i koji kroz navještaj spasenja poziva na vjerovanje.

Vjera je odgovor na riječ, na objavu, tj. na dar nevidljivoga Boga koji, „iz preobilja svoje ljubavi, oslovljava ljude kao prijatelje te s njima druguje da ih pozove i primi u zajedništvo sa sobom“ (*Dei vebum*, br. 2). A taj se odgovor pretvara u **pristanak**, postaje **pokornost** kojim čovjek u potpunosti podvrgava Bogu vlastiti *um*, vlastitu *volju*, čitav *svoj bitak* (usp. Katekizam *Katoličke Crkve*, br. 143). Pristanak i pokornost Bogu opravdani su autoritetom koji se priznaje Bogu i povjerenjem koje daje njemu kao vrhovnoj i apsolutnoj istini.

²⁰ Starozavjetni pojam za vjeru *aman* izvodi se od 'mn, što znači *čvrst, siguran, pouzdan*. *Aman* izriče povjerenje u pouzdanost Božjega obećanja, njegove Riječi. Tako je Abraham *Praotac vjere* jer je imao povjerenje u Božje obećanje (Rim 4; Gal 3). U starozavjetnom ozračju vjerovati znači pouzdati se u Boga i prepustiti se njegovoj spasonosnoj Riječi (Post 15,6; Izl 14,31; Br 14,11). Bog je tvrda stijena na kojoj Izra-el i čovjek mogu graditi svoj život. Stoga se ne bez razloga u Iz 7,9 kaže: *Ako se na me ne oslonite, održati se nećete*. Vjerovati znači, dakle, osloniti se na Boga, držati se vjerno za stijenu njegove Riječi. Čvrstina i stabilnost vjere ne počiva pak na našem osjećaju ili našem vjerovanju nego na objavi Božje riječi.

Iznima i uznemirujuća originalnost kršćanstva u odnosu na bilo koju drugu religiju nalazi se upravo u licu ***Boga koji se posve očituje u liku i djelu Isusa iz Nazareta, u jednoj konkretnoj povijesti*** koja se sastoji u djelovanju koje sâm Bog provodi na korist ljudi i, ulazeći u odnos s njima, u sâmom njihovu životu. Tako se u Novom zavjetu vrši prijelaz od vjerovati u Boga k vjerovati u Isusa Krista.

Međutim, »nitko ne može prihvatiti riječ Isusovu kao riječ Božju ako Duh Sveti ne djeluje u njemu i pokazuje mu da je ta riječ doista vjerodostojna Očeva riječ. Dimenzija milosti ima bitno prvenstvo u shvaćanju vjere jer istodobno dodiruje dvostruku stvarnost: **sadržaj onoga što vjera prihvaća i čin osobnog prihvaćanja i predanja**. Ona je stoga u isto vrijeme dar Boga koji se objavljuje i poziva da ga se spozna i posvemašnji osobni čin kojim svatko može ostvariti sama sebe u istini i slobodi«²¹.

Vjera se, dakle, uvijek odnosi na neki sadržaj i tim je sadržajem određena a to je povijesna osoba Isusa Krista u kome se utjelovila Božja istina o Bogu i čovjeku. **Spoznajna dimenzija vjere** polazi od tog povijesnoga događaja Isusa iz Nazareta. Prva ispovijest vjere koju je Crkva formulirala bila je usredotočena na događaj Isusove muke, smrti i uskrsnuća (usp. 1 Kor 15,3-5) i tim navještajem određuje se stvarnost vjere, jer, ako ne bi bilo toga događaja, uzaludno i nekorisno bi bilo i apostolsko propovijedanje (usp. 1 Kor 15, 2.14). Ta dimenzija vjere podrazumijeva da je događaj u koji se vjeruje istinit. Samo u **sigurnosti o istinitosti sadržaja vjere**, može se, dakle, govoriti o osobnom činu vjere. Premda se stavlja veliki naglasak na vjeru kao odnos povjerenja, Novi zavjet nam otkriva i **važnost onoga u što se vjeruje**, na sadržaj, ali bez svođenja vjere na usko shvaćenu intelektualnu dimenziju. Novi zavjet insistira na tome da se vjera shvati kao spoznaja i prepoznavanje onoga što je Bog učinio u Isusu Kristu. Zato je vjera uvijek prožeta zahtjevom za **razumijevanjem**.

Vjera se obrazlaže i samo se u sigurnosti o istinitosti sadržaja vjere, može govoriti o osobnom činu vjere. To nam pomaže shvatiti i krajnje obilježje kršćanske vjere: njezinu spasenjsku vrijednost i njezinu sveobuhvatnu dimenziju. Naime, **vjera** nije tek jedan od čina koje izvršuje neka osoba; naprotiv, ona je, **osmišljavanje vlastite egzistencije u svjetlu povijesne objave koje se ostvarila u Isusu Kristu**. Ta dimenzija, koja vjeru bitno razlikuje od svake ideologije, uključuje prihvaćanje perspektive koju nudi Bog koji se objavljuje i u Isusu ozbiljuje konačni čin svoje očitovanja, pa nakon te objave vjernik ne može očekivati nikakvu drugu objavu (Usp. *Dei Verbum*, br. 4). Budući da je vjera odgovor na to Božje očitovanje koje u smrti Sina ljudskim govorom izražava »posvemašnjost« svojega darivanja, onda i taj odgovor vjere mora dosegnuti stupanj posvemašnjeg darivanja.

»Snagom te cjelokupnosti, sve ono što određuje i čini osobu potrebno je vjeri da bi se mogla izraziti. To znači da vjera u sebi sadrži um i volju, osjećaje i čuvstva, želje i čežnje, pa i konkretne čine i znakove koji se ostvaruju. Jednom riječju, **vjera je oblik osobne egzistencije**«²².

Apostolsko pismu u obliku motu proprija, kojim najavljuje proglašenje *Godine vjere*, papa Benedikt XVI. naslovio je *Porta fidei* ili *Vrata vjere*²³. Oboje se referiraju na novozavjetni navod Djela apostolskih: »Kada stigoše [Pavao i Barnaba] i pripovjediše što sve učini Bog po njima da i poganima otvore vrata vjere« (Dj 14,27). »'Vrata vjere' (usp. Dj 14,27) koja vode u život zajedništva s Bogom u njegovoj Crkvi uvijek su nam otvorena. Preko njihova praga može se prijeći kada je Božja riječ naviještena a srce dopusti da ga oblikuje milost koja preobražava«²⁴. I u enciklici *Redemptoris missio* Ivan Pavao II., podsjeća da se »Iz navještaja

²¹ Salvatore Rino FISICHELLA, Vjera, u: *Enciklopedijski teološki rječnik*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009., 1256.

²² Isto, 1257.

²³ BENEDIKTA XVI., *Porta fidei – Vrata vjere*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012.

²⁴ BENEDIKTA XVI., *Porta fidei – Vrata vjere*, br. 2.

rađa vjera i svaka kršćanska zajednica vuče svoj korijen i život iz osobna odgovora svakog vjernika na taj navještaj²⁵.

O granicama i mogućnostima naviještaja koji prenosi vjeru na poseban način piše papa Benedikt XVI. u knjizi *Dogma i navještaj*²⁶. Naviještanje i odgovor vjere na njega uvijek je više od pukoga problema teologije. S jedne strane, »teologija se ne može zadovoljiti time da u elizeju znanosti promišlja vjeru, a navjestitelja prepušta njemu samomu. Ona mora naznačavati putokaze koji vode u svakodnevni život i pronalaziti uzorke prenošenja iz promišljanja u naviještanje; misao se potvrđuje tek u izrecivosti²⁷. S druge strane, teologija je jedan od čimbenika od kojih se navještaj i odgovor vjere izgrađuje, čak i vrlo važan, ali ipak nije jedini. Utoliko je u svakom teološkom govoru o putu i obliku naviještanja nužno prisutno nešto nedostavno i manjkavo: ondje gdje se događa pravo naviještanje, ono je u konačnici svaki put dar koji se ne može iznuditi nikakvom teorijom, nego biva dan ili uskraćen. Jer, takvo naviještanje znači da se zbiva nešto do Duhova, budući da ljudi razumiju jedni druge, osjećaju da je riječ drugoga upravljena njima samima, odnosno, da u riječi čovjeka čuju Božju riječ. Utoliko mogućnost teologije da dosegne naviještanje uvijek ostaje ograničena. Ali, ako vidi tu svoju granicu ipak može izvršiti važnu zadaću baveći se pitanjem strukture i sadržaja onoga što treba naviještati. Polazeći od novozavjetnog svjedočanstva, J. Ratzinger ukazuje **na tri temeljna obilježja s kojima moramo računati u pokušaju pronalazjenja puta do Boga i do pokazivanja Boga drugima.**

- Bog prije svega postaje **poznat preko ljudi koji ga poznaju**. Put prema Bogu uvijek vodi preko konkretnog čovjeka koji ga je već našao. Ne vodi preko čistoga razmišljanja, nego preko susreta koji se, dakako, produbljuje u razmišljanju, postaje samostojan i istodobno priopćiv na nov način. Ovim se naglašava značenje navjestitelja/animatora u svoj njegovoj težini; ali se izriče i granica njegovih nastojanja.²⁸
- Bog postaje **poznat po samomu sebi**. On se sam, svojom inicijativom, daje upoznati u čovjeku Isusu, koji božanski pripada Bogu, te se u njemu Bog aktivno pokazuje. Bog nije navezan na naše pokušaje, na naš uspjeh i neuspjeh; on postaje poznat svojim vlastitim djelovanjem.
- Treće bitno obilježje spoznaje Boga jest **put**. Taj se put, piše J. Ratzinger, »zove nasljedovanje. Ono se ne otvara ravnodušnoj osobi, osobi koja ostaje neutralni promatrač, nego se otvara u mjeri u kojoj se čovjek zaputi prema Bogu. U tome se još jednom vidi granica svakog pukog govorenja; naviještanje koje nije izraz puta, izraz nasljedovanja, u konačnici ostaje nijemo²⁹.

3. Rast u vjeri kao uvjet ostarenja zvanja i poslanja

²⁵ IVAN PAVAO II., *Redemptoris missio*, 44.

²⁶ JOSPH RATZINGER, *Dogma i navještaj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011., 99-100.

²⁷ RATZINGER JOSEPH, *Dogma i navještaj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2011., 7.

²⁸ Usp. ENZO BIANCHI, *Nuvi stili di evangelizzazione*, San Paolo, Cinisello Balsamo (Milano), 2012., 75-92., IGNAZIO SANNA, La testimonianza credibile della fede, u: MAURO COZZOLI (ed.), *Pensare professare vivere la fede. Nel solco dell'esortazione apostolica 'Porta fidei'*, Lateran University Press, Roma, Città del Vaticano, 2012., 589-609; DARIO EDOARDO VIGANÒ, Comunicare la fede: esperienza di grazia e di gioia, u: MAURO COZZOLI (ed.), *Pensare professare vivere la fede. Nel solco dell'esortazione apostolica 'Porta fidei'*, Lateran University Press, Roma, Città del Vaticano, 2012., 611-633.; GIANFRANCO RAVASI – ENRICO DAL COVOLO, *Comunicare la fede. Per una nuova evangelizzazione*, Lateran University Press, Città del Vaticano, 2012.

²⁹ JOSPH RATZINGER, *Dogma i navještaj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2011., 100.

Na pitanje: »Trebali li Bog čovjeku, ili on može prilično dobro funkcionirati i živjeti i bez njega?«, papa Benedikt XVI. daje jasan odgovor: ako čovjek zaboravi Boga, »'gubi' uvijek iznova život«, jer je »žeđ za beskonačnim prisutna u čovjeku na neskorjenjiv način«³⁰. Zato vjera za čovjeka nije neka sporedna opcija ili izbor, nego je čovjeku nužnija od hrane i zraka kojega udiše. „Neizostavno je potrebno“, veli papa Benedikt XVI., „da se nakon tolikih besplodnih rasprava i uzaludna bavljenja samima sobom, ponovno upozna tajnu evanđelja, Isusa Krista, u svoj njegovoj kozmičkoj veličini. (...) Zadaća glasi: »**ljudima pokazati Boga i reći im istinu.** ... Istinu o ljudskoj egzistenciji. I istinu o našoj nadi koja nadilazi čisto zemaljsku stvarnost.“³¹

Poziv i poslanje animatora duhovnih zvanja stoji i pada s time da u svome vremenu i prostoru *čini razumljivim* drugom čovjeku **tko je Bog i što Bog znači za čovjeka i svekoliku stvarnost**. Papa Benedikt XVI. istaknut će da je to zadaća svih navjestitelja. Nakon što su razjašnjena neka temeljna pitanja na Drugom vatikanskom koncilu, »u prvome redu iznova osvijetliti prvenstvo Boga. Danas je važno ponovno vidjeti da Bog postoji, da nas se Bog tiče i da nam daje odgovore. I obrnuto, da *kada On otpadne, koliko god sve drugo bilo pametno, čovjek gubi svoje dostojanstvo i svoju istinsku ljudskost i time se ruši ono bitno.* Mislim da zbog toga danas moramo staviti novi **naglasak na prvenstvo pitanja o Bogu**«³².

To vrijedi i za svakodnevnu kršćansku egzistenciju. »Kršćanski se život sastoji u stalnom usponu na 'brdo' susreta s Bogom a zatim silaženja među ljude, noseći ljubav i snagu koje nam taj susret daje, tako da svojoj braći i sestrama služimo istom Božjom ljubavlju. ... **Prioritet uvijek pripada odnosu s Bogom.** ... Ponekad se, naime, nastoji ograničiti izraz 'ljubav' na solidarnost ili jednostavno pružanje humanitarne pomoći. Važno je, naprotiv, podsjetiti da je najveće djelo ljubavi upravo evangelizacija, odnosno 'posluživanje Riječi'. Nema većeg dobročinstva, pa tako ni čina milosrđa, koji se može iskazati bližnjemu od lomljenja kruha Božje riječi, od toga da ga se učini dionikom Radosne vijesti evanđelja, da ga se uvede u odnos s Bogom. Evangelizacija je najviša i najcjelovitija promocija osobe« (Benedikt XVI., *Poruka za korizmu* 2013.).

Gdje god se ne poštuje ovaj poredak dobara, piše papa Benedikt XVI., »nego izvrće, tu nema više pravednosti, tu više nema brige za čovjeka koji trpi, nego se područje materijalnih dobara upravo tu narušava i razara. Gdje se Boga drži drugotnom vrijednošću, koju se privremeno ili za stalno može ostaviti po strani radi važnijih stvari, tu se izjalovljuje upravo ove tobože važnije stvari. ... Radi se o Božjem prvenstvu. Radi se o tomu da ga se prizna kao stvarnost, kao stvarnost bez koje ništa drugo ne može biti dobro. Poviješću se ne može upravljati zaobilazeći Boga, pukim materijalnim strukturama. *Ako čovjekovo srce nije dobro, onda ništa drugo ne može biti dobro. A dobrota srca može u konačnici doći samo od Onoga koji je sam Dobrota - Dobro*«³³.

A. Einstein, veliki prirodosnanstvenik, čije je djelo tako duboko usađeno u same temelje znanosti, u svojoj knjizi *Moj pogled na svijet* piše: »Koji je smisao našega života...? Znati odgovor na ovo pitanje znači biti religiozan. Pitaš: Ima li uopće kakvog smisla postaviti to pitanje? Odgovaram: Tko svoj vlastiti život i život svojih bližnjih smatra besmislenim, taj ne samo da je nesretan već jedva da je sposoban za život.«

A. Einstein sposobnost za život povezuje s odgovorom na pitanje o smislu ljudskoga života, a taj odgovor nužno je religiozne naravi jer «čovjek jedino otkrićem Svetoga

³⁰ BENEDIKT XVI., *Celebrazione ecumenica nella Chiesa dell'ex-Convento degli Agostiniani di Erfurt*, 23 settembre 2011. Citirano prema: PONTIFICIO CONSIGLIO PER LA PROMOZIONE DELLA NUOVA EVANGELIZZAZIONE, *L'anno della fede. Credere – Vivere - Celebrare*, Roma, 2012., 12.

³¹ BENEDIKT XVI., *Svjetlo svijeta*, 10.

³² BENEDIKT XVI., *Svjetlo svijeta*, 83-84.

³³ BENEDIKT XVI., *Isus iz Nazareta*, I., 50-51.

utemeljuje svoje postojanje, nadilazi svoju konačnost, jamči svojoj kratkoj zemaljskoj putanji smisao i otvara sebi prolaz prema vječnoj budućnosti»³⁴.

Na pitanje koja su svojstvena obilježja osobe koja ostavlja dojam da je religiozna, A. Einstein odgovara da je to »netko tko je, najviše koliko je sposoban, oslobodio samog sebe lanaca sebičnih želja i zaokupljen je mislima, osjećajima i težnjama na koje je prionuo zbog njihove nadljudske vrijednosti«. Ako bismo taj cilj izvadili iz njegovog religijskog oblika i samo ga promatrali s ljudske strane, prema A. Einsteinu, »mogli bismo ga obrazložiti ovim riječima: slobodan i odgovoran razvitak pojedinca tako da može slobodno i rado staviti svoje snage u službu čitavog čovječanstva.«

Papa Benedikt XVI. ističe da je potrebno stvari postaviti u drukčiju perspektivu, promatrati ih ne samo s gledišta načina i uspjeha nego i s gledišta normativnosti ljubavi prema bližnjemu, koja se ravna Božjom voljom, a ne samo našim željama. To nije lako u našoj znanstveno-tehničkoj kulturi zapadne civilizacije u kojoj je za mnoge praktični ateizam normalno životno pravilo. Postoji možda nešto ili netko, misli se, tko je u pradavna vremena pokrenuo svijet, ali on se nas ne tiče. Kada ovaj stav postane opći životni stav, tada sloboda više nema nikakvih mjerila, tada je sve moguće i dopušteno.

Ostvariti dakle smisao svoga života i živjeti sukladno s njime znači staviti samoga sebe u službu života za druge i s drugima, a za to je potrebna božanska osposobljenost. Zato je papa Benedikt XVI. apostolskim pismom *Porta fidei* (11. listopada 2011.) proglasio *Godinu vjere*. O značenju te godine pročelnik Kongregacija za nauk vjere William kardinal Levada piše: »Ta će godina biti prava prilika vjernicima da dublje shvate kako je temelj kršćanske vjere 'susret s događajem, s Osobom, koja životu daje novi obzor i zajedno s time konačni pravac'. Vjeru, utemeljenu na susretu s Isusom Kristom uskrslim, moće će se ponovno otkriti u cjelini i svem njezinu sjaju. ... I u našim danima vjera je dar koji treba iznova otkriti, njegovati i svjedočiti«, da Gospodin »udijeli svakom od nas da živimo ljepotu i radost svoje pripadnosti Kristu«.

Nikada kršćanstvo ne bi preskočilo granice Palestine, da u svojoj srži nije bilo obećanje sreće i radosti ponuđene čovječanstvu. To je radost zajedništva s Bogom, jednim, živim i istinitim, radost pobjede ljubavi nad smrću. Ovaj «već» prožet je s «još ne» kojim je naše vrijeme otvoreno vrijeme a to je apsolutno potrebno za sretan život jer kome je budućnost zatvorena, bio to čovjek pojedinac ili društvo njemu prijeti apatija, očaj, besmisao. Međutim, postmoderni je čovjek nesposoban zamišljati budućnost koja ne bi bila puko produživanje sadašnjosti. Pred sobom treba imati otvoren put, cilj koji treba postići, budućnost bez granica. U linearnom vremenu svaka je osoba jedinstvena i neponovljiva, svaka odluka ima težinu i ozbiljnost, jer je bez povratka a život «ima apsolutnu vrijednost, jer je jedini koji nam je darovan za življenje».

Impresivno je, kako danas u zapadnom svijetu goleme mase prihvaćaju ideju da je čovjek smrtnan, u smislu, gdje smrt znači totalno uništenje. Vjerojatno je, da je ovako lako prihvaćanje smrti kao definitivnog kraja uvjetovano opadanjem sposobnosti ljubavi. Inertnost, pasivnost, ravnodušnost nemaju potrebe za besmrtnošću» a sposobnost ljubavi stoji u omjeru s nadom u besmrtnost. »**Život koji Bog daruje čovjeku mnogo je više nego postojanje u vremenu. To je propinjanje prema punini života;** To je klica postojanja koje nadilazi same granice vremena: 'Jer Bog je stvorio čovjeka za neraspadljivost i učinio ga na sliku svoje besmrtnosti (Mudr 2,23) «³⁵.

Put do nje može pokazati samo onaj tko živi od tog susreta svakodnevno i iz radosti obdarenost ne može ne svjedočiti o njoj i ne pokazivati drugima put do nj. Svoje svjedočanstvo hoda tim putem darova nam je papa Benedikt XVI., na poledini knjige u kojoj

³⁴ MERDEŠIĆ ŽELJKO, *Lice i maske svetoga. Ogledi iz društvene regiologije*, 22.

³⁵ IVAN PAVAO II., *Evandjelje života*, 34.

je Giuliano Vigini 2012. Sabrao izabrane tekstove iz njegovog pontifikata i objavio ih prema člancima Creda. Papa je knjigu naslovio *Radost vjere* a na poleđini je napisao:

»Da, vjerujem da moj život kao i čitav svijet ne proizlaze iz slučaja,
Nego iz vječnog razuma i vječne ljubavi,
Da su stvoreni od Svemogućeg Boga.

Da, vjerujem da je u Isusu Kristu,
U njegovom utjelovljenju, Križu i Uskrsnuću
Objavljeno lice Božje.

Da, vjerujem da nam Duh Sveti
Dariva Riječ Istine i prosvjetljuje naše srce.

Da, vjerujem da u zajedništvu Crkve
Postajemo svi jedno Gospodinovo Tijelo
I tako idemo ususret Uskrsnuću
I Vječnom Životu«

¹ IVAN PAVAO II., *Evandjelje života*, 34.